

Memur Sendikaları Yasasını Değerlendiren Yıldırım Koç: “Siyasal Kimlik Sendikaları Küçültür”

Söyleşi: Özden Yılmaz Bilgin

Kamu çalışanlarının 11 yıllık grevli ve toplu sözleşmeli sendika mücadelesi, grev ve toplu sözleşme hakkı içermeyen sendika yasasına sahip olduğumuz bir aşamada bulunuyor. Sizce bu hakları içermeyen bu yasa ne kadar bir sendika yasası olarak kabul edilebilir?

Toplumsal olaylarda bir olması gereken, hedeflediğimiz idealler var. Bir de mevcut koşullarda güç dengeleri içinde erişebildiğimiz noktalar var. Kritik soru şu: Mevcut koşullarda güç dengesi içinde erişebildiklerimiz, ideallerimize doğru adım atılmasını sağlayacak mı, sağlamayacak mı? 4688 Kamu Görevlileri Sendikası Yasası'na da bu perspektifle yaklaşılması gerektiğini düşünüyorum. Bu yasa Türkiye'nin onayladığı ILO Sözleşmelerine uygun olarak, tanınması gereken Toplu Pazarlık ve Grev Hakları doğrultusunda adım atılmasını sağlayacak sendikaların kurulmasına yardımcı oluyor mu, olmuyor mu? Engel mi, değil mi? Benim yanıtlım olumlu. Bu yasa tüm eksikliklerine karşın bugüne kadar sendikal hareketin dışında olmuş kesimlerin, yasal düzenlemeleri oluşmuş yasal yapılara girmesini kolaylaştırıcı bir yasa, iyi bir yasa değil ama ideal doğrultusunda adım atılmasına katkıda bulunacak bir yasa. Bu nedenle şu yaklaşıma katılmıyorum: "Yasada toplu pazarlık düzenlemesi yapılmamıştır, grev düzenlemesi yapılmamıştır, bu nedenle bu yasa çıkmasa daha iyidir veya bu yasayı işletmemek için elimizden geleni yapalım!" Gücümüz buna yetmiş, bu çıkmıştır. Olumlu yani, bugüne kadar 2 milyon dolayındaki memur ve sözleşmeli personel statüsündeki insanlar aidat ödeyerek bu sürece katılanlar yaklaşık 550-600 bindir, yani yaklaşık 1 milyon 400 bin kişi çeşitli nedenlerle sendikal örgütlenmenin dışında kalmıştır. Bu çeşitli nedenlerin bir bölümü "Onun daha yasası çıkmadı, TÖS'ün, TÖB-DER'in başına gelenler bizim başımıza gelmesin" gibi kaygılardı, yasanın çıkması bu insanların bu sürece gönüllü katılımlarını teşvik edecektir, aidat kesmelere ilişkin sıkıntılar aşılacaktır, işyerlerinde sendika

temsilcisi veya sendika şube ve genel merkez yöneticisi olacak kişilere belirli güvenceler gelmiştir. Olumsuz yanları, birincisi bugün kurulu bulunan TÖM-YARGI-SEN'in üyelerinin büyük bölümü sendikasızlaşacak, çünkü ceza infaz memurlarına sendikayı yasaklıyor, ikincisi askeri işyerlerinde çalışan sivil memurların sendikasını kapatıyor, böylece Asim-Sen, Türk Asim Sen gibi sendikalar kapatılacak, üçüncüsü denetim elemanlarının sendikalaşması engelleniyor.

Aynı iş kolunda birden fazla sendika ve bağlı oldukları konfederasyonlar var. Yeni yasanın getirdiği koşullar altında, bundan sonra sendikacılık hareketini nasıl bir gelecek bekliyor?

Kamu çalışanları sendikacılık hareketi 1985 yılından itibaren tartışılmaya başlanıp hayata geçirildiğinde memur kitlesi içinde siyasal saflaşmalar sendikal örgütlenmelere yansdı, hareketin başını çekenler genelde özverili sosyalist unsurlardı, daha sonra ülkücü hareketten, islami hareketten bu tür örgütlenmeler oldu ve bu örgütlenmelerin maddi tabanı da vardı, çünkü insanlar sendikal hareket geleneğine sahip değillerdi, siyasal kimlikleriyle sorunlarını çözüme alışkanlıkları vardı. İşçi hareketinde bu bir dönem yaşanmış, daha sonra 87-89 yılları arasında aşılmıştı. Kamu çalışanları hareketi böyle bir deneyi daha önce yaşamamıştı. Bu nedenle bu yasaya kadar farklı siyasal eğilimlerin önde olduğu sendikaların maddi zemini vardı, bir yanılla da iyiydi, çünkü bir islami gidip KESK'e bağlı sendikada örgütlenmiyordu. Bu nedenle kendini belirli siyasal yapılara yakın tanımlamış sendikal örgütlenmeler, üyesine çok fazla maddi hak tanımadan onu kazanabileceği ilişki ağlarını kurabiliyordu. Bugüne kadar siyasal kimliği netleşmiş insanlar sendikalara girmişti, şimdi 1 milyon 400 bin siyasal kimliği belirsiz veya önemli olmayan insan sendikalara girecek. Yasa, sendikaların kendilerini siyasi olarak tanımlayarak üye çekme fonksiyonlarında temelden bir değişiklik öngörüyor, üyesi olmayan

zaten daralacak, bugüne kadar kendini siyasal kimliğiyle tanımlayıp üye kazanmış olan sendika aynı anlayışı sürdürürse yeni gelebilecek üyeyi alamayacak ve yetki alamayarak kaybedecek. Küçülecek. Bir kere bugüne kadar tek tek sendikalar kendilerini siyasal kimlikleriyle öne çıkarmışlarsa bu tavırlarını değiştirmeleri gerek. Öngörülen toplu sözleşme sürecinde iş kolu esasına göre yetki belirleniyor, bu da demek ki tek bir konfederasyonun 11 iş kolunda yetki alması mümkün değilse -ki mümkün olmadığı görülüyor- birden fazla konfederasyon, hükümetle bilikte pazarlık edecek. O zaman büyük olasılıkla KESK ve Türkiye Kamu-Sen'e bağlı sendikalar ve konfederasyon temsilcileri hükümetle pazarlığa birlikte oturacaklar, en fazla üyeyi temsil eden konfederasyon da komisyon sözcülüğünü yapacak.

Sendika üyesi olmayanların sendikal haklardan yararlanması sendikaya üye kaydını nasıl etkileyecek?

Olumsuz etkileyecek gibi ama bu sendikaya nasıl baktığınıza bağlı. Eğer sendikayı sadece toplu sözleşme bağıtlayan bir organ olarak görürseniz, ve sendika da size sadece toplu pazarlık hakkını vadederse o zaman üye yapamazsınız ama sendika ulusal çıkarlar için bir mücadele ise, onurlu bir yaşam için, işyerinde toplu sözleşme dışı haklar için bir mücadeleyi içeriyorsa, o zaman durum farklıdır. Toplu pazarlık süreci önemlidir ama sendikal örgütlülükte belirleyici değildir. Her şeyde bir hayır vardır, ben tam tersini bile söyleyebilirim: Eğer kamu çalışanları toplu sözleşmeden otomatik olarak yararlanmıyor ise sendika kendine daha fazla çeki düzen vermek zorundadır ama eğer otomatik olarak yararlanılmıyor ve bunu aıdat ödeyerek karşılıyorsa sendika nasıl olsa ben ona toplu sözleşme veriyorum, aıdatını da ödüyör deyip daha bir rahat içine girebilir.

Başka ülkelerde kamu çalışanlarının sendika yasalarında grev hakkı var mı?

Bizde memur statüsünde istihdam edilenler genellikle başka ülkelerde memur statüsünde istihdam edilmiyor. AB ülkelerine baktığımızda hemşirelerin, öğretmenlerin, kamu bürolarında çalışanların, mühendislerin memur statüsünde istihdam edilmediklerini görüyoruz. Bu nedenle bu karşılaştırmalarda önce statü farklılıklarını dikkate

almak gerekiyor. Örneğin İngiltere'de memur statüsünde olanlar devletin yönetiminden sorumlu olan kişiler. Sıradan işçilerin haklarının yasaklandığı ülkeler de var, subayların ve polislin de örgütlü olduğu ülkeler de var. Bu nedenle örnek aramak yerine Türkiye'nin üyesi bulunduğu Uluslararası Çalışma Örgütü'nün onaylamış bulunduğu sözleşme maddelerini yerine getirmesini talep etmek gerekiyor. 87 Sayılı sözleşme herkesin sendikalaşabilmesini ve grev hakkının verilmesini istiyor. 97 sayılı sözleşme devletin yönetiminden sorumlu devlet memurları dışında herkese toplu pazarlık hakkının verilmesini istiyor, subayların ve askerlin kullanacağı haktta kısıtlama yapılabileceğini belirtiyor. Türkiye, İsveç'te veya Tanzanya'da, Pakistan'da veya Suriye'de memurlara bir hak verildi diye hak almayacak, devlet 81 ve 97 sayılı ILO Sözleşmelerini onaylayarak çok geniş grev hakkı ve çok az sınırlanmış toplu pazarlık hakkını çalışanlara uygulamakla yükümlü.

Bu kritik noktada sorunlarımızı nasıl çözeceğiz? Avrupa Birliği'ne girmek, Kopenhag Kriterleri'ni kabul etmek, konfederasyonlarımızın Brüksel'de şubesini açmak, grev ve toplu sözleşme hakkı içermeyen sendika yasası çıkarılmaları Cenevre'de şikayet etmek ya da hiç siyasete karışmamak, sadece "üyelerinin özlük haklarını savunan sendikacılık" yapmak, fazlaca sorun çıkarmamak mı çözüm acaba?

Siyasete karışmamak ile bir siyasi partinin uzantısı konumuna düşmemek birbirinden farklı şeyler. Sendikalar siyasetin içindedir, göbeğindedir. Türkiye tehdit altındaysa ülkenin bağımsızlığı için, ulusal egemenlik için gerekirse sınıfsal çıkarlar bile kenara atılabilir, bugün sınıfsal çıkarlarımızla ulusal çıkarlarımız bire bir örtüşmektedir. Kopenhag Kriterleri dendiğinde demokrasiden söz ediliyor ama bağımsızlıktan ve ulusal egemenlikten hiç söz edilmiyor. Ulusal bağımsızlığın olmadığı bir ülkede, atılacak adımları borsadaki şirketlerin belirlediği bir ülkede IMF, Dünya Bankası, onların arkasındaki Avrupa Birliği ve Amerika'nın Telekom'un yöneticilerini bile belirlediği bir ülkede demokrasiden söz etmek mümkün değil. Bu nedenle Avrupa Birliği bir ülkeye demokrasi getirmez. Avrupa Birliği sermayenin Avrupasıdır.